

**МЕБЛЕВА ПРОМИСЛОВІСТЬ: АНАЛІЗ УМОВ ПРАЦІ
ТА СТАН ВИРОБНИЧОГО ТРАВМАТИЗМУ В ГАЛУЗІ**

У статті проведено аналіз умов праці та дотримання техніки безпеки на підприємствах меблевої промисловості. В результаті дослідження виявлено причини нещасних випадків та професійних захворювань, проаналізовано їх кількість за останні 5 років. Визначено недоліки з питань охорони праці, які присутні на підприємствах галузі, а також надано рекомендації щодо покращення умов праці та промислової безпеки.

Ключові слова: промисловість, охорона праці, нещасний випадок, умови праці, причини, меблі.

A.P. BILYK, D.A. FUTORNYI
Khmelnitsky National University

**FURNITURE INDUSTRY: EVALUATION OF WORKING CONDITIONS
AND THE STATE OF OCCUPATIONAL INJURIES IN THE INDUSTRY**

Abstract – The article analyzes the working conditions and compliance with safety at the enterprises of the furniture industry. The study identified the causes of accidents and occupational diseases, analyzes their number in the last 5 years. Objectives work on health caused by industrial activity all business units and focused on the requirements of public policy on health. Data in the article also stated the need to introduce advanced technology in the production of furniture and how to increase the efficiency of labour protection in enterprises. Detected deficiencies on safety that are present in the industry, as well as recommendations on improving working conditions and safety.

Keywords: industry, safety, accidents, work conditions, causes, furniture.

Вступ

Створення безпечних умов праці та екологічної безпеки для працівників меблевого виробництва - це одне з досить важливих і досить складних завдань, які необхідно розв'язати Уряду України на етапі переходу суспільства до ринкових відносин.

На стан умов праці в меблевій промисловості України впливають багато чинників, зокрема економічний стан підприємств, забезпеченість їх матеріально-технологічною базою, безпечним і високопродуктивним обладнанням тощо.

Меблева промисловість України за своєю специфікою виробництва належить до небезпечних і шкідливих галузей деревообробки. Меблеве виробництво - це комплексне виробництво, в склад якого входять різні за ступенем безпеки праці та екологічної безпеки виробничі підрозділи та дільниці: цехи гідротермічної, механічної обробки деревини, личкувальні, опоряджувальні та збиральні цехи.

Найнебезпечнішими виробничими підрозділами меблевого виробництва є цехи механічної обробки деревини, які найбільше насичені верстатним обладнанням. Небезпека механічної обробки деревини, в першу чергу, характеризується наявністю двох груп особливостей, які пов'язані:

- а) зі специфікою матеріалу (деревини), що обробляється;
- б) зі специфікою конструкції та режимами роботи деревообробного обладнання.

Знання основ техніки безпеки, виробничої санітарії і протипожежних заходів є одним з важливих факторів запобігання виробничим травмам і професійним захворюванням і ліквідації їх.

На підприємстві адміністрація зобов'язана створити такі умови праці, які б виключали можливість виникнення травм та професійних захворювань і сприяли підвищенню продуктивності праці. Незалежно від ступеня небезпеки виробництва на всіх підприємствах і в організаціях проводиться навчання з правил техніки безпеки прийнятих на роботу працівників, які не мають професії або її міняють, а також інструктажі при підвищенні кваліфікації робітників.

Аналіз умов праці в галузі

Метою аналізу умов праці є визначення небезпечних і шкідливих чинників виробництва та потреби в розробленні засобів і заходів для усунення ризику травмування та професійних захворювань і створення умов для високопродуктивної праці [1].

Під час виконання трудових обов'язків на працівників меблевої промисловості впливають наступні виробничі фактори [2]:

1. Фізичні небезпечні та шкідливі виробничі чинники: машини і механізми, що рухаються; рухомі частини виробничого обладнання; рухомі вироби, заготовки, матеріали; конструкції, які руйнуються; підвищена запиленість та загазованість повітря робочої зони; підвищена чи знижена температура повітря робочої зони; підвищена температура поверхонь обладнання, матеріалів; підвищений рівень шуму на робочому місці; підвищений рівень вібрації; підвищений рівень інфразвуку; підвищений рівень ультразвуку; підвищена чи знижена вологість повітря; підвищена чи знижена рухомість повітря; підвищена чи знижена іонізація повітря; високий рівень напруги в електричному ланцюгу, замикання якого може пройти через тіло людини; підвищений рівень статичної електрики; підвищений рівень електромагнітних випромінювань; відсутність або недостатність природного світла; недостатня освітленість робочої зони; підвищена яскравість світла; знижена контрастність; прямий та відбитий блискіт; підвищена пульсація світлового

поток; підвищений рівень ультрафіолетової радіації; підвищений рівень інфрачервоної радіації; гострі краї, задирки, шорсткість на поверхнях заготовок, інструменту та обладнання; розміщення робочого місця на значній висоті відносно поверхні землі (підлоги).

2. Хімічні небезпечні та шкідливі виробничі

- чинники: за характером впливу на організм людини: токсичні; подразнюючі; канцерогенні; алергенні; мутагенні.

- за шляхом проникнення в організм людини через: органи дихання; шлунково-кишковий тракт; шкіру, і слизову оболонку.

3. Біологічні небезпечні і шкідливі виробничі чинники: патогенні мікроорганізми та продукти їхньої життєдіяльності.

4. Психофізіологічні небезпечні і шкідливі виробничі чинники: фізичні перевантаження (статичні і динамічні); нервово-психічні перевантаження (розумове перевантаження, монотонність праці, емоційні перевантаження).

5. Джерелами небезпечних та шкідливих виробничих чинників можуть бути: нерегламентовані режими роботи технологічного устаткування; транспортні засоби, вантажопідіймальне устаткування, механізми обладнання, деталі та вироби, які рухаються; устаткування, яке працює під тиском; електромережі, електрифіковане устаткування і інструменти; інженерні комунікації; роботи, які спричиняють психофізіологічні перевантаження; токсичні, легкозаймисті, вибухонебезпечні речовини; помилкові дії працівників, аварії.

До прикладу: у продовж 2014 року на підприємствах меблевої промисловості внаслідок допущення порушень вимог охорони праці під час виконання трудових обов'язків отримали травми 76 працівники, з них 9-смертельні. В умовах, що не відповідали санітарно-гігієнічним нормам, було зайнято близько 10 тис. працівників.

Турбота про людину праці в багатьох випадках залишає бажати кращого, упродовж трьох останніх років коефіцієнт частоти травматизму становить 0,7. Серйозне занепокоєння викликає коефіцієнт тяжкості травматизму. За підсумками 2014 року кількість днів непрацездатності в розрахунку на один нещасний випадок становила 42 дні. Високий коефіцієнт тяжкості свідчить про приховування від розслідування та облік нещасних випадків з незначною втратою працездатності

Кількість нещасних випадків у галузі подана на рис. 1.

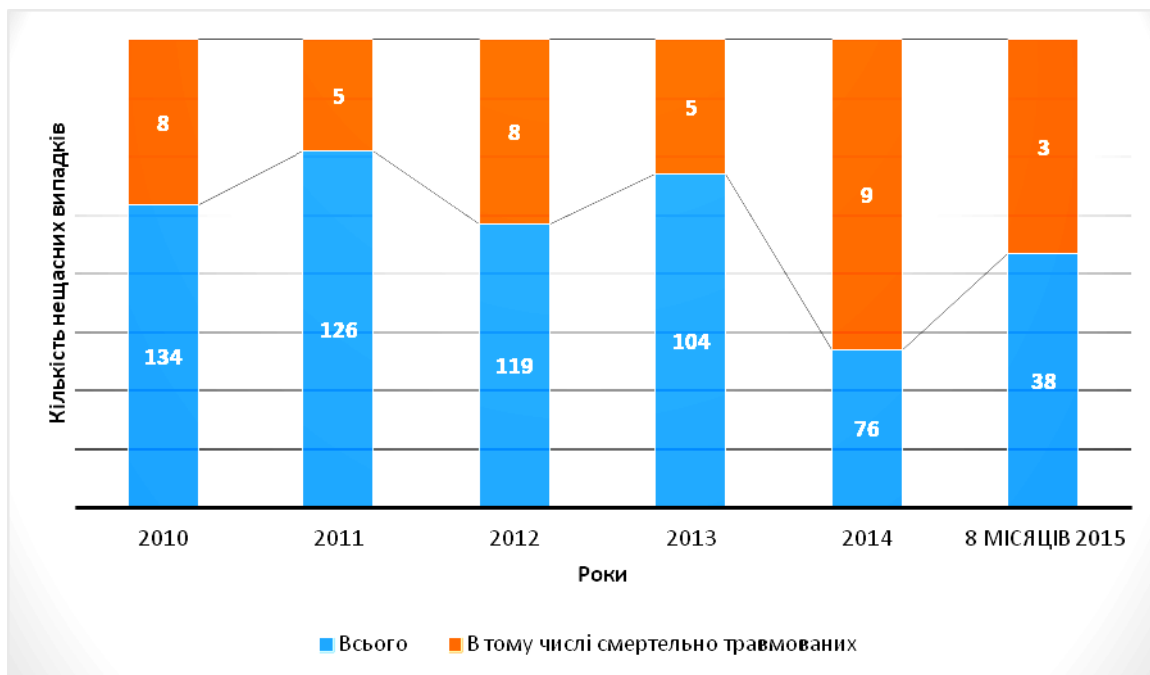

Рис. 1. Кількість нещасних випадків в деревообробній галузі за останні 5 років

Як показує аналіз виробничого травматизму, 81% нещасних випадків на виробництві сталося через організаційні причини, це невиконання вимог інструкцій з охорони праці – 23 % від загальної кількості потерпілих, порушення правил дорожнього руху – 10 %, невиконання посадових обов'язків – 5 %, інші організаційні причини – 26% (рис. 2).

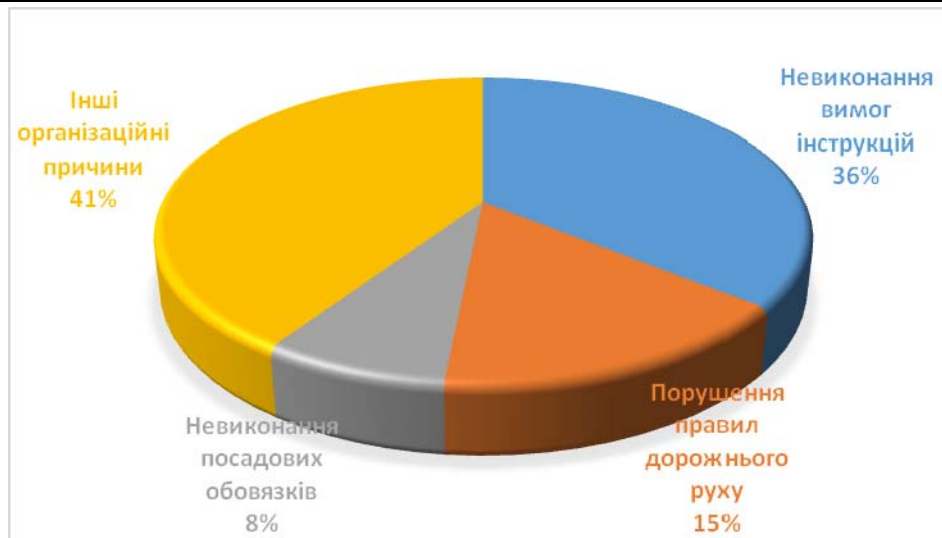

Рис. 2. Причини виникнення нещасних випадків

Для зменшення кількості нещасних випадків потрібно не лише впроваджувати передові технології у виробництво меблів, а і підвищити ефективність діяльності з охорони праці на підприємствах.

Пропозиції щодо підвищення ефективності діяльності з охорони праці на підприємствах

1. Запорукою зниження рівня виробничого травматизму і поліпшення стану охорони праці є піднесення економіки, що в сучасних умовах господарювання може бути досягнуто лише шляхом децентралізації виробництва, запровадження на нерентабельних підприємствах посади найманого менеджера, який підзвітний і переобирається на зборах акціонерів.

Усі госпрозрахункові підрозділи підприємства переводяться на самостійний фінансовий баланс. Це розвиває ініціативу і творчість трудових колективів у досягненні прибутковості виробництва й одночасно вирішує проблеми охорони праці.

2. Поліпшення стану охорони праці на підприємствах може бути досягнуто шляхом переходу від окремих розрізнених заходів до системи планомірного цілеспрямованого управління цією діяльністю з чітким визначенням для кожного структурного підрозділу підприємства переліку та змісту завдань і функцій управління.

Завдання роботи з охорони праці зумовлені всією виробничою діяльністю підрозділів підприємства і спрямовані на виконання вимог державної політики з охорони праці.

3. Основними функціями управління, згідно із сучасною теорією менеджменту, є:

- планування;
- організація;
- мотивація;
- контроль.

Згідно з OHSAS 18001 це [4]:

- розроблення політики з охорони праці;
- планування;
- впровадження і функціонування;
- перевірка й корегувальні дії;
- огляд керівництвом і постійне вдосконалення.

Функція планування забезпечує виконання політики з охорони праці і включає в себе працезахоронний аудит, моніторинг, маркетинг, прогнозування необхідних заходів охорони праці з метою попередження виробничого травматизму, профзахворювань і поліпшення умов праці. Для цього розробляються відповідні цільові програми і здійснюється перспективне, поточне й оперативне планування роботи з охорони праці. Плани, перш за все, повинні мати цільову спрямованість на запобігання травматизму і профзахворюванням, оптимізовані на досягнення найкращих результатів при певних витратах. Плани складаються на основі оцінки ризику за робочими місцями, виконання нормативних актів і політики підприємства з охорони праці.

Функція організації, впровадження і функціонування передбачають обов'язки, права і відповідальність кожної посадової особи з вирішення накреслених завдань, програм, планів і політики управління охороною праці, організації служби охорони праці, профспілкового і громадського контролю щодо зменшення ризику.

Функція мотивації повинна бути спрямована на створення в кожному структурному підрозділі підприємства атмосфери уважного ставлення до підлеглих, застосування методів морального й матеріального стимулювання персоналу за усунення неприпустимих ризиків.

Функція контролю, обліку та аналізу, перевірка, облік і корегувальні дії з охорони праці повинна бути комп'ютеризована, із застосуванням сучасних методів моніторингу й аудиту, що активізує цю

діяльність щодо проведення корегувальних і запобіжних дій для зменшення ризику.

4. З метою виконання планових та інших завдань роботи з охорони праці на підприємствах необхідно створювати фонди охорони праці, відраховуючи для цього 0,5 % від обсягу реалізації продукції (послуг).

5. Сплати штрафних санкцій з боку підприємств повинні здійснюватися з прибутку підприємств і не накладатися на собівартість продукції (послуг).

6. Фонд страхування від нещасних випадків і профзахворювань передбачає диференційовані тарифи залежно від рівня ризику даного виробництва.

7. Продукція, яка випускається підприємствами, повинна мати сертифікат на відповідність до вимог нормативної документації з охорони праці; необхідно також здійснювати експертизу та ліцензування проектно-конструкторської і технологічної документації на відповідність нормативним актам.

8. На підприємствах доцільно здійснювати систематичне інженерне забезпечення системи управління охороною праці шляхом приведення виробничого обладнання, технологічних процесів, будівель і споруд, санітарно-гігієнічного стану, санітарно-побутового забезпечення у відповідність до вимог нормативних актів з охорони праці із застосуванням сучасних методів інжинірингу і реінжинірингу.

9. Для інструктажу й навчання працівників з охорони праці варто застосовувати сучасні методи активного навчання, виховання у працівників психології і культури безпеки, що унеможливує будь-які небезпечні дії. Перед кожною потенційною небезпечною операцією складається план її виконання, виписується наряд-допуск, проводиться детальний інструктаж. При першому порушенні правил безпеки порушника попереджають, а при повторному порушенні чинять згідно з КЗпП.

Система управління охороною праці — це повсякденно діюча функціональна підсистема управління підприємством, установою, організацією для виконання розробленої політики.

10. В сучасних ринкових умовах відбуваються безперервні суттєві зміни в технологіях, ринках збуту, потребах споживачів, тому підприємства для збереження конкурентоспроможності змушені весь час перебудовувати виробничий процес і бізнес-плани із застосуванням системного підходу. Основним інструментом сучасного менеджменту стає аудит, моніторинг і маркетинг, інжиніринг (реінжиніринг), навчання персоналу. Якщо аудит і моніторинг визначають реальний стан підприємства, у т. ч. стан охорони праці, маркетинг передбачає необхідні заходи, то інжиніринг і реінжиніринг здійснюють необхідні технологічні й організаційні заходи щодо проектування, побудови, радикального перепроєктування і перебудови бізнес-процесів, у т. ч. і заходи з охорони праці, для досягнення суттєвого поліпшення показників діяльності підприємства (вартість, якість, охорона праці та ін.).

Системний підхід — запорука успіху підприємства в галузі охорони праці.

Література

1. Оперативна інформація Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dnop.gov.ua/index.php/uk/operativna-informatsiya/neshchasni-vipadki/615-neshchasni-vipadki/derevoobrobna-promislovist>.

2. Правила охорони праці в деревообробній промисловості : зареєстровані в Міністерстві юстиції України 16 березня 2005 р. за № 306/10586 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0306-05>

3. Закон України «Про охорону праці» № 29-IV від 21.11.2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2694-12.

4. Розміщення продуктивних сил [Електронний ресурс] : підручник / за ред. Є.П. Качана – К. : ВД "Юридична книга", 2001. – Режим доступу : http://zakdu-business.weebly.com/uploads/2/4/5/3/2453916/zhuk_krul_-_rozmischennja_produktyvnyh_sul_i_ekonomika_regioniv_ukrainu.pdf

5. OHSAS 18001:2007. Система менеджмента профессиональной безопасности и здоровья. Требования [Електронний ресурс]. – Режим доступу : sic.com.ua/wp-content/uploads/2009/11/

Рецензія/Peer review : 23.11.2015 р.

Надрукована/Printed : 5.12.2015 р.

Стаття рецензована редакцією